

Ngũgĩ wa Thiong'o

NE PLAČI, DIJETE

Ne plači, dijete prvijenac je kenijskoga autora **Ngũgija wa Thiong'oa**, jednoga od vodećih autora afričke književnosti koji se posljednjih godina redovito nalazi u najužem krugu kandidata za Nobelovu nagradu. Napisan je 1964. godine i smatra se prvim istočnoafričkim romanom na engleskome jeziku. Potresna je to knjiga koja govori o utjecaju zloglasnog Mau-Mau ustanka na živote običnih ljudi, naročito na jednu kenijsku Kikuju obitelj zahvaćenu u vrtlog borbe za neovisnost Kenije. Glavni junak romana Njoroge, dijete generacije rođene u vrijeme engleske dominacije, odrasta u nemirnim vremenima. Svjedok je drame vlastitih ukućana koji ratuju, najprije za interese Engleza, a zatim za pokret koji bi im trebao osigurati neovisnost od bijelog eksploatatora. Tu su njegova starija braća, revolucionarni ustanici, i stari otac, nekad imućni posjednik, sada radnik na zemlji koja mu je pripadala. Skrbi se za tu zemlju u uvjerenju će bijeli došljak otići zauvijek i da će crvena oranica ponovno pripasti pravome vlasniku. No i bijeli čovjek voli tu zemlju, pa se obojica otimaju za nju. S druge strane, njegov sin, dječak Njoroge, ne može shvatiti što ga to razdvaja od njegove lijepe, male prijateljice Mwihaki. Ne razumije zašto njihovi očevi, iako su obojica Kikuju, slijede različite planove za rješavanje neprilika u kojima se našla njihova domovina. Njorogeov otac iščekuje odlazak bijelog čovjeka, a otac djevojčice pomaže bijelcu da se održi na toj zemlji, jer voli novac više od slobode. Preljepo komponirana priča o ljubavi dvoje djece koja postaju mladi ljudi, budućnost i nada nove Kenije.

RIJEČ UREDNICE

Jedan od najznačajnijih afričkih književnika, a svakako jedan od rijetkih na korak do Nobela, Kenijac Ngũgĩ wa Thiong'o, u ovome ranom romanu ne prikazuje svoju zemlju nimalo putopisno, a njegovi likovi nisu živi brend, živopisni Masai koji skakuću u crvenim opravamama. Nema tu Kenije savane i safarija na kakvu smo navikli, a niti snjegova Kilimandžara, to je roman koji kroz priču o odrastanju izlistava slike jedne zemlje na kontinentu sunca, u mračnim vremenima.

Ovo je i topao i hladan i čudesan roman o Njoroģeu koji je samo Źelio uĉiti. Pisan iz perspektive djeĉaka u sazrijevanju i kroz djeĉje poimanje znanja, povijesti, Boga, pravde i prostora moŹe i najvećim nepoznavateljima društvenih odnosa objasniti naoko neobjašnjivo. Priĉa je to o snovima o boljem svijetu, ŹeŹnji, povjerenju i nepojmljivoj odvaŹnosti ljudi koji Źele ostvariti ideale, o katkad jalovoj nadi da se meĉuljudski i društveni odnosi mogu mijenjati, a ĉak i razmrsiti montekijevsko-kapuletijevski ĉvorovi.

U masi romana za razbibrigu pojavljuje se jedan s pitanjima kojima se tako nerado bavimo. Kao Źto je mnogima Pascal Mercier u svome Noćnom vlaku uz svjetlost Lisabona otkrio i mrak Tarrafala, tako nam Ngũgĩ wa Thiong’o uz svu sloŹenost, ali i toplinu jednog afriĉkog odrastanja otkriva i uzavrelo doba Mau-Mau. Tko smo „mi“, a tko su „oni“, moŹe se sagledati jasnije kroz ovaj iznimno vrijedan i potreban roman, napisan joŹ davne 1964., no itekako aktualan. U doba masovnih migracija i sumnjivih interpretacija tih seoba, bilo bi dobro da doĉe u ruke svakog Europljanina.

O autoru

Ngũgĩ wa Thiong’o je romanopisac i teoretiĉar postkolonijalne knjiŹevnosti. Roĉen je 1938. godine u Limuru u Keniji, u seljaĉkoj obitelji naroda Kikuju. Studirao je u Ugandi na SveuĉiliŹtu Makerere i na britanskom SveuĉiliŹtu u Leedsu.

Kenija njegova djetinjstva i mladosti bila je britanska kolonija (1895.-1963.), pa je joŹ kao adolescent preŹivio Mau-Mau rat za neovisnost (1952.-1962.), Źto je glavna tema u njegovim ranim djelima. U vrijeme studija u Leedsu na engleskom je jeziku napisao hvaljeni prvijenac *Ne plaĉi, dijete* (1964.) koji se smatra prvim romanom istoĉnoafriĉke knjiŹevnosti. Nakon njega slijedi roman *Rijeka izmeĉu* (1965.). Treći roman *Zrno pŹenice* (1967.) znaĉi formalnu i ideoloŹku prekretnicu u njegovim djelima. Na SveuĉiliŹtu u Nairobiju, gdje je predavao englesku knjiŹevnost (1972.-1977.), osnovao je katedru za afriĉku knjiŹevnost. Takoĉer je bio gostujući izvanredni profesor

engleskih i afričkih studija na Sveučilištu Northwestern, kao i engleske i komparativne književnosti na Sveučilištima Yale i New York. Oštro je kritizirao društvene nejednakosti i nepravde u kenijaskome društvu, pa je 1977. godine u Keniji osuđen na zatvorsku kaznu, bez ikakve optužnice, nakon izvedbe njegove drame *Oženit ću se kad ja hoću* (1977.). Tijekom boravka u zatvoru napisao je roman *Vrag na križu* (1980.). Na slobodu je pušten godinu dana poslije, nakon međunarodne kampanje koju je organizirao Amnesty International. Budući da je nastavio pisati, postao je opasan režimu kenijaskoga diktatora Moiija. Načuvši da se planira njegovo ubojstvo, odlučio je otići u egzil, najprije u Englesku, a potom u SAD. Na samom početku karijere pisao je na engleskome, danas piše na jeziku kikuju. Opus mu se sastoji od romana, drama, novela, eseja, akademskih studija, kritika i dječjih knjiga u kojima kroz pojedinačne sudbine istražuje fenomene nastale u susretu afričke i zapadne kulture, traumatično stjecanje neovisnosti, iznevjerene ideale i sl. Svoje je marksističke i radikalne nacionalne nazore najčešće izlagao u dramama, a o nužnoj povezanosti jezika i nacionalne kulture pisao je u esejima. Trenutačno živi u SAD-u i profesor je engleske i komparativne književnosti na Kalifornijskom sveučilištu u Irvineu. Posljednjih je godina nekoliko puta bio u najužem krugu kandidata za Nobelovu nagradu za književnost.

www.lector.hr